

Første troer jeg, at det paa et tidligt Trin vil svække hans Udvikling i aandelig Retning; jeg troer ikke, at nogle Timers Gymnastik vil i Længden være tilstrækkelig til at skaffe den fornødne Etgevægt mellem Sjælens og Legemets Virksomhed. Jeg troer derimod, at hvis der skulde foregaae Noget, som kunde være tilstrækkeligt i den Retning, maatte han i en Tid af Aaret bevæge sig i en Kreds, hvor han kunde have Leilighed til praktisk at sætte sig ind i og tage fat paa den simple Arbeiders Gjerning. Det er Sagen betragtet reent individuelt, fra Individets, fra Cleveus Standpunkt. Dernæst naar man saa forfølger denne Sag noget længere og tænker sig ham i, jeg vil til Exempel tage Embedsstillingen, da forekommer det mig ogsaa, at det maatte være ikke alene af den Grund, med Hensyn til hvilken jeg har hentet mit Billede fra Gold, men i al Almindelighed til stor Nytte for Manden, at han, naar han er overanstrengt af sin daglige Forretning — og det maa jo jevnlig indfinde sig — da kan styrke sig ved det Arbeide, der ligger daglig forhaanden, men som en misforstaaet Opfattelse af Samfundslivet og Samfundsforholdene har stemplet næsten som uanstændigt. Men hvis jeg seer paa Forholdene i en anden Retning og betragter dem fra et mere almindeligt Standpunkt, hvis jeg f. Ex. turde hente Billedet fra det Land, der nu bliver saa haardt medtaget, Frankrig, da maa der være en Mængde efter Nutidens Begreb dannede Mennecker der, der ere opbragne omtrent paa samme Maade, som vi opdrages her. Hvorledes ville de Folk nu være stillede, naar Krigen engang faaer Ende, og de skulle begynde at tage fat paa deres daglige Syssler? Deres tidligere Levevei er brudt, og de have Valget imellem to Ting, enten at tigge eller at sulke. Hvad jeg ønskede var, at de tillige kunde have Valget mellem en tredje Ting, nemlig at arbejde i en simpel Arbeiders Skikkelse; men dette Valg er dem affaaret, forsaavidt de mangle den legemlige Hærdelse og Uddannelse til praktisk fysisk Gjerning. Det er Sagen seet fra et mere almindeligt Standpunkt. Men for nu at tage et Synspunkt, hentet fra det Almenes Vel, saa forekommer det mig, at der i vor Udvikling i det Hele

taget er foregaaet en ikke ubetydelig Tilbagegang, idet det Arbeide, der gjennemsnitsviis præsteres pr. Individ, er i stadig Aftagende, hvilket igjen forarsager, at der maa indkaldes eller antages en Deel fremmede Arbeidere til det, som vi selv have Arbeidskræfter nok til at udføre, og at den Capital, som derved gaaer tabt, kan komme til at mangle, naar Tanken rettes paa den nødvendige fremmskridende Udvikling saavel i aandelig som i materiel Retning. Et meget virksomt Middel til at faae dette Onde oprykket saa at sige med Nøde er, hvis det kunde lykkes at faae en Betragtning som den, jeg her har anført, tilgavns ind i det lærde Skolevæsen; thi saa vil den, forsaavidt Udviklingen forøvrigt der er tidssvarende, efterhaanden udvikle sig gjennem Samfundets lavere Classer. Denne Betragtning kan overføres paa en Institution, som vi, hvad den almindelige Børneplygts fuldstændige Gjennemførelse angaaer, have faaet ombannet i den senere Tid, rigtignok tildeels efter preussiskt Monster, men som jeg alligevel ikke troer, vi have Grund til at beklage os over. Det er Hærvæsenet. Mit Syn paa Hærvæsenet er omtrent som saa, at et af de største Goder ved Hærløven er, at den vil være et mægtigt Middel til at skaffe Udviklingen af den fysiske Kraft i Møde, idet den Bevisthed efterhaanden vil trænge igjennem, at, om en Mand end er nok saa godt aandeligt udstyret, selv om han havde en saadan Begeistring, saa at man skulde troe, at han kunde sluges i. Ex. et Par Dødsfæle, saa vil han paa Grund af Udmattelse en eller to Dage efter, at han er kommen til Armeen, komme til at ligge i Begrøften, hvis han mangler den nødvendige legemlige Kraft. Jeg har vel nu omtrent udtalt Tilstrækkeligt til at antyde min Opfattelse af disse Forhold. Jeg har kun fremsat disse Betragtninger for at henlede de ærede Medlemmers Opmærksomhed paa dette, som det forekommer mig, ikke uvigtige Spørgsmaal, om vi tør paastaae, at vi have ikke alene vedligeholdt, men tillige udviklet og stærket den gamle fysiske oldnordiske Kraft, som vi burde tage i Arv fra vore Forfædre, og som sandsynligviis kan have en mægtig Indflydelse paa vor Tilværelse som selvstændigt Folk, samt tillige for om muligt at give den høitærede